

Uvodno obraćanje ambasadora Roksande Ninčić, državnog sekretara u Ministarstvu spoljnih poslova Republike Srbije, u ime predsedavanja Srbije OEBS-u u 2015 godini na Konferenciji na temu „25 godina od Pariske povelje – kako obnoviti obaveze, ispuniti očekivanja i revitalizovati OEBS“:

„Ministre Šejtina,
Ekselencije,
Dame i gospodo,

Na početku, dozvolite mi da se zahvalim Institutu za međunarodne odnose Poljske i Saveznoj akademiji za bezbednosnu politiku na organizaciji ove konferencije povodom obeležavanja 25. godišnjice usvajanja Pariske povelje za novu Evropu. Takođe želim da se zahvalim Ministarstvu spoljnih poslova Poljske, kao i Saveznom ministarstvu spoljnih poslova Nemačke na podršci pruženoj ovom važnom skupu.

Kao i Helsinški završni akt iz 1975. godine, potpisivanje Pariske povelje 1990. godine obeležilo je važnu prekretnicu u istoriji Konferencije za evropsku bezbednost i saradnju. Bila je to kulminacija [citiram] „vremena dubokih promena i istorijskih očekivanja“ kojom je završena „era konfrontacija i podela u Evropi“. Završetak Hladnog rata je zaista predstavljao vreme koje je sa sobom nosilo veliko očekivanje u pogledu [citiram] „nove ere demokratije, mira i jedinstva u Evropi“, kada bi se države učesnice usredsredile na punu primenu obaveza KEBS-a u cilju jačanja stabilnosti, demokratije, ljudskih prava i vladavine prava širom regiona KEBS-a. Odlučnost država učesnica da potvrde i učvrste ove obaveze bila je do te mere snažna i iskrena da su smatrale da su KEBS-u potrebne nove strukture i institucije koje bi im pružile pomoć u vremenima unapređenog političkog dijaloga i saradnje. Odlučili su da ustanove zvanične organe odlučivanja, Sekretarijat, Centar za prevenciju konflikata, Kancelariju za slobodne izbore i Parlamentarnu skupštinu, postavljajući na taj način temelje onoga što će samo nekoliko godina kasnije postati Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju kakvu danas poznajemo.

I dok su mnoge od težnji i očekivanja sadržanih u Pariskoj povelji postale stvarnost, sa OEBS-om u ključnoj ulozi pružanja podrške demokratskoj tranziciji, takođe smo bili svedoci nastanka novih bezbednosnih izazova, tenzija i konflikata.

Tvrđi se da kriza u i oko Ukrajine predstavlja najozbiljniji izazov za OEBS još od njegovog osnivanja. Mnogi takođe zastupaju stav da je ova kriza rezultat teže bolesti koju međunarodna zajednica nije bila u stanju da prepozna i pristupi njenom rešavanju kada se prvi put pojavila. Nemogućnost rešavanja zamrznutih sukoba, rat u Gruziji iz 2008. godine i izostanak napretka u oblasti kontrole naoružanja neke su od najuočljivijih manifestacija obnovljenih podela. Danas, moramo da se suočimo sa situacijom u kojoj su prekršeni principi Helsinkija, koje su države učesnice svečano potvrdile Pariskom poveljom pre dvadeset pet godina; nalazimo se u središtu najteže krize evropske bezbednosti od kraja Hladnog rata.

Da sve bude još gore, ovo se dešava u vreme kada sve složeniji izazovi transnacionalne bezbednosti pogađaju bez izuzetka sve države učesnice i zahtevaju zajednički koordinisan odgovor. Ali ne treba da gubimo nadu. Dozvolite mi da pomenem četiri elementa koja bi mogla da odigraju pozitivnu ulogu u okviru naših napora za prevazilaženje ove krize evropske bezbednosti bez presedana.

Pre svega, kriza u i oko Ukrajine demonstrirala je relevantnost OEBS kao inkluzivne platforme za dijalog i zajedničko delovanje. Organizacija je jedina regionalna platforma koja dovodi sve ključne aktere za sto, održava ključne linije komunikacije otvorenim, i pomaže deeskalaciju tenzija na terenu. Uprkos ozbiljnim podelama i dubokom nepoverenju, države učesnice su uspele da postignu konsenzus i da u Ukrajini rasporede do sada najveću misiju OEBS na terenu. Predsedavanje Srbije je u tekućoj godini naporno radilo na učvršćivanju Specijalne posmatračke misije. Misija ima ulogu od neprocenjive vrednosti u olakšavanju postizanja trajnog i održivog rešenja sukoba. Međutim, ona je tek jedan u nizu velikog broja instrumenata kojima se pristupa rešavanju krize. Svi mehanizmi OEBS-a pokrenuti su u cilju doprinosa obnavljanju mira i stabilnosti u Ukrajini – institucije, Sekretarijat, Parlamentarna skupština, projektni koordinator u Ukrajini,

Posmatračka misija OEBS-a na ruskim kontrolnim punktovima Gukovo i Donjeck, kao i, naravno, specijalnih predstavnika predsedavajućeg za Ukrajinu. Austrijski ambasador Martin Sajdik, koji je nastavio rad švajcarske ambasadorke Hajdi Taljavini, predstavlja OEBS u okviru Trilateralne kontakt grupe i nastavlja da vodi teške pregovore među stranama. Posvećen rad specijalnog predstavnika kao i koordinatora Radnih grupa za pitanja poput decentralizacije, lokalnih izbora, povlačenja naoružanja i verifikacije, kao i razminiranja je u velikoj meri doprineo poboljšanju situacije na terenu. Primirje zaključeno 1. septembra se u uglavnom održava, pružajući još prostora za postizanje političkog rešenja i rešavanje ovih kritičnih pitanja.

Drugo, države učesnice OEBS „ponovo otkrivaju“ ovu organizaciju. Trebalo bi da iskoristimo ovaj zamah kako bismo oživeli OEBS kao platformu za dijalog i saradnju u pogledu evro-atlantske i evro-azijske bezbednosti. OEBS mora da razvije odgovarajuće mehanizme kako bi na bolji način sprečavao i rešavao sukobe, pristupao novim rastućim bezbednosnim pretnjama, uz unapređenje delotvornosti i efikasnosti. Predsedavanje Srbije smatra da je Proces Helsinki+40 bio dobar pokušaj da se pronađu zajednički stavovi o mnogim ključnim pitanjima na agendi OEBS. Iako Proces Helsinki +40, uprkos najboljim naporima uzastopnih predsedavanja, nije ispunio očekivanja, uvereni smo da će Ministarski savet u Beogradu podstaći buduća predsedavanja da nastave putem inkluzivnog neformalnog otvorenog dijaloga okrenutog budućnosti, na temu šire krize bezbednosti i saradnje na prostoru OEBS, kao i o

unapređenju napora za jačanje OEBS kao organizacije. U kontekstu aktuelne krize, prosto ne možemo da dozvolimo odustajanje i moramo da održimo naše napore usmerene ka zajedničkom delovanju.

Treći element obazrivog optimizma u prevazilaženju tekuće krize jeste važna aktivnost Panela eminentnih ličnosti o rekonsolidaciji evropske bezbednosti kao zajedničkog projekta. Panel je osnovalo švajcarsko predsedavanje i uživa punu podršku predsedavanja Srbije i Trojke OEBS kao deo ukupnih napora za obnavljanje poverenja i saradnje država učesnica. Prelazni izveštaj Panela o naučenim lekcijama tokom krize u i oko Ukrajine već je ponudio niz vrednih preporuka, i predsedavanje Srbije proučava mogućnosti kako da se obezbedi najbolji kontinuitet u tom pogledu. Konačni izveštaj Panela – koji planiramo da predstavimo na Ministarskom savetu u Beogradu – će pružiti dodatne ideje i dalji podstrek nastavku političkog dijaloga o budućnosti evropske bezbednosti i ulozi OEBS-a nakon 2015. godine.

U okviru ovih širih napora za podsticanje razmišljanja o budućnosti OEBS, predsedavanje Srbije je takođe organizovalo prateći skup na marginama ovogodišnjeg uvodnog zasedanja Generalne skupštine UN o načinima za unapređenje kapaciteta OEBS za pokretanje i održavanje složenih mirovnih operacija koje su u osnovi civilnog karaktera.

Postoji i četvrti aspekt koji treba da predstavlja izvor inspiracije za sve nas – a to su postignuća OEBS u oblasti ljudske dimenzije. Pokrenuvši ljudsku dimenziju kao deo svog sveobuhvatnog koncepta bezbednosti Organizacija je bila pionir i prepoznala – da citiram Parisku povelju – da su ljudska prava i osnovne slobode „temelj slobode, pravde i mira”. Aktuelni i nadolazeći izazovi u regionu OEBS i šire, samo potvrđuju postojanje potrebe da udvostručimo napore, ojačamo demokratske institucije i promoviramo ljudska prava i osnovne slobode kao suštinske preduslove mira i stabilnosti. Kako je naglašeno na ovogodišnjem Implementacionom sastanku ljudske dimenzije, aktuelna izbeglička i migraciona kriza zahtevaju sveobuhvatan, koordinisan i human odgovor država učesnica OEBS, koje treba da izbalansiraju bezbednosna pitanja sa punim poštovanjem međunarodnih ljudskih prava, humanitarnog i izbegličkog prava. Kao organizacija koja obuhvata celu Evropu i ima čvrste veze sa azijskim i mediteranskim regionima, OEBS može da obezbedi važnu platformu za dijalog i zajedničko delovanje, starajući se da upravljanje migracijama ne postane novi izvor podela već prilika za saradnju. Oslanjajući se na svoj sveobuhvatni i višedimenzionalni koncept bezbednosti, OEBS može da pruži pomoć državama učesnicama i Partnerima za saradnju u rešavanju osnovnih uzroka nesigurnosti koji leže u korenima raseljavanja i migracija, uključujući konflikte, siromaštvo i nepoštovanje ljudskih prava.

Dame i gospodo,

Ako pogledamo u prošlost, treba da nas inspirišu vizija, nada i odlučnost lidera koji su potpisali Parisku povelju za novu Evropu. Ovaj ključni dokument danas je isto toliko aktuelan koliko i pre dvadeset pet godina. Ona nam može ponuditi putokaz ka boljoj i stabilnijoj budućnosti. Za prevazilaženje savremene duboke krize evropske bezbednosti biće potrebna volja, istrajnost i otvoren i iskren dijalog u cilju obnavljanja poverenja. Ista ta politička volja, istrajnost i otvoren i iskren dijalog iznedrili su Završni akt iz Helsinkija, Parisku povelju i OEBS kao inkluzivnu platformu za dijalog, saradnju i zajedničko delovanje.

Hvala."